

חסביב לשולחן

עורך – הרב שלמה רוזנשטיין

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא הפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

הרב מאיר שולביץ

עקרי הענין

שאינן הכל בקיאיין בדין פרוץ כעומד עכ"ל וכ"כ מהרי"ל ה"ל סוכה ס"י ג כשאין לו דפין כל צרכו עדיף טפי לעשות ג' מחיצות שלמות מארבע שאינן שלמות עכ"ל והנה ודאי משמעות המהרי"ל ס"י ג הנ"ל הוא דעדיף לעשות ד' מחיצות שלמות דווקא.

[ד] הלכה שצריך שהמחיצה תהיה עומדת וקבועה. סוכה שדפנותיה נדים ונעים ברוח מצויה פסולה, ונחלקו האחרונים מהו השיעור האם אפילו במעט כשהרוח מזיזה היא פסולה, או שרק אם הרוח מזיזה זאת ג' טפחים, אבל פחות מג' טפחים לא חשיב נדנדוד וכשרה. הנה בשו"ע ס"י תרל סעי' י העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה אם היו חזקים או שקשר אותם וחזק אותם עד שלא תהא הרוח מנידה אותם תמיד וכי וקשר אותם כשרה ע"כ ומבואר דדפנות שהרוח מנידה אותם פסולה, והנה הגר"ש אויערבאך בהליכות שלמה פ"ז דבר הלכה או"ח, כתב כן הוא פשטא דמילתא משמעות כל הראשונים בסוכה כד ב', וכן משמע במ"ב תר"ל סקמ"ח, דכל שהמחיצה הולכת ונעה אפילו כ"ש לא חשיב מחיצה, והטעם כיון שבשעת הנדנדוד נמצא שאותו מקום הריהו רגע אחד תוך הסוכה ורגע אחד חוץ לסוכה אי"ז חשיב מחיצה. אמנם ע' כ"פ החיים ס"י תרל סקע"ג שנקט לדבר פשוט שהשיעור בזה הוא ג' טפחים, וכ"כ בשו"ת אג"מ או"ח ח"ה ס"י מ סק"ב ד"ה ולדינא וכתב דנרא' שכן הוא דעת הישועות יעקב. וזה לשון החו"מ או"ח ס"י עז סק ונראה דהיינו דווקא שהרוח מפזר את הענפים באופן שהן מתרחקין ג"ט זה מזה ובטל ל"י מחיצה ההיא שעתא הלכך פסול אף בשעה שהן נחין ושקטין ומחיצתן שלימה דהוי מחיצה עראי שאינה יכולה לעמוד ברוח אבל אי המחיצה חזקה שאין הרוח יכול לפזרה אלא שמתנדדת מעט לכאן ולכאן אבל כל שעתה היא מחיצה מעלייתא נרא' דשפיר הוי מחיצה העומדת ברוח ע"כ. לפ"ז ודאי נכון לכתחילה להחמיר שלא לבנות הסוכה (הנקראת סוכת נצח וכדומה) של יריעות העבות המצויה אצלנו אפילו שעשייתה הוא באופן שקושרים את היריעות היטב, דזה נכלל במ"ש המחבר דנכון שלא לעשות סוכה מיריעות של פשתן בלי קנים בפחות משלשה, אבל בדיעבד אם עשה סוכתו מיריעות הללו מותר לכתחילה לישב בתוכה. וראה בשו"ת אורות משה אורח חיים חלק ה סימן מ' אות ב' שכתב וז"ל ולמעשה שאתה כותב הדיוט עושי הדפנות מיריעה עבה וקושרין היטב, שלכן מותר לכתחילה, והמחבר בסימן תר"ל סעיף י' שכתב שאין נכון לעשות מיריעות של פשתן בלא קנים מטעם זימנין דמינתקי, הוא דווקא ביריעות דקות, דווקא באלו מסתבר שכתחילה אין לעשות מיריעות, לעי"ד קשה לסמוך ע"ז מאחר שלא מפורש חילוק כזה אף לא במתברים היותר אחרונים כהמ"ב וע"ש, אלא כשלא היה אפשר לפניו לעשות סוכה אחרת. ומצד מה שרואין במדינתנו באמריקא שמוכרים סוכות שנעשו דפנותיהם מיריעות, פשוט שלא היה זה ע"פ הוראה דכתבתי עכ"ד.

[ה] סדר עשיית הסוכה קודם הדפנות. כתב הרמ"א ס"י תרלה: ואין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות, ואם עשה טפח סמוך לסכך מותר לסכך קודם שיעשה שאר הדפנות. וכתבו האחרונים (כ"ח"ח סק"י"ח, ס' פקודת אלעזר או"ח ס"י תר"ל). אם בשעה שהניח הסכך היו הדפנות קיימים, אך לאחר מכן נפלו הדפנות, מותר להחזירם למקומם בלא לנענע אח"כ שוב הסכך, כיון שמתחילת עשייתו נעשית כהלכתו. ולפ"ז, סוכה שדפנותיה תריסים או דלתות הזזה, אם בשעת הנחת הסכך היו הדפנות עשויות בהכשר, מותר אח"כ לפתוח הדלתות

[א] ממה עושים הדפנות. נפסק בשולחן ערוך אורח חיים סימן תרל סעיף א' כל הדברים כשרים לדפנות (וא"צ להעמידם דרך גדילתן) (טור), ואפילו חמתה מרובה מצלתה מחמת הדפנות, כשרה. הגה: מ"מ לא יעשה הדפנות מדבר שריחו רע (ר"ן), או דבר שמתייבש תוך ז' ולא יהא בו שיעור מחיצה (ד"ע). ומ"מ כתב בחיי אדם כלל קמו סעיף מו אין לעשות דפנות הסוכה מיריעות שעטנז. ולענין אם אפשר לעשות הדפנות מקרטונים, דן הגר"מ קראפ בה"ל חג בחג ע"מ עו להקל. והיינו דהיה מקום לדון כיון שקרטונים אינם עומדים בפני הגשם, ואילו יהיו גשמים מצויים הדפנות יתפרקו תוך שבעה, ואולי היה מקום לדמות זה לירקות שמתייבשים

[ב] הלכות דפנות הסוכה נרמז בתיבת סכה. הא דחז"ל הכשירו סוכה של שתי מחיצות כהלכתן ושלישית אפילו טפח אפשר כי צריך לדעת את הא"ב שלש אותיות בתיבת סכה, מצוה מן המובחר לעשותה כסמ"ך בעלת ד' מחיצות, ואם אין לו ארבעה דפנות מותר לעשותה ככ"ף בעלת שלש מחיצות שלימות ואם אין לו גם זה דיה לעשותה כה"א דהיינו שתי מחיצות ולחי אחד אפילו טפח. (בשם הגר"א) וחז"ן מדברי הגר"א דלכתחילה ראוי לעשות סוכה מד' מחיצות וכמשי"כ השל"ה.

[ג] דברי הרמ"א שנהגו לעשות מחיצות שלמות. כ"י הרמ"א שם ס"ה הגה: ונהגו עכשיו לעשות מחיצות שלימות, כי אין הכל בקיאיין בדין המחיצות (כל בזו); ומי שאין לו כדי צרכו למחיצות, עדיף אז לעשות ג' מחיצות שלימות, מדי שאינן שלימות (מהרי"ל). יש שפירשו שכונת הרמ"א שראוי להדר שיהיו ד' מחיצות שלמות. אמנם יש שפירשו שכונת הרמ"א שיעשה המחיצות שלמות ללא דיני הל"מ המכשיר את הדפנות (כצוה"פ גו"א וכדו'). הנה כתב החי"א כלל קמו סעי' ג ומצוה מן המובחר שיעשה ד' דפנות שלמות ע"כ, ועי"ע פמ"ג ס"י תרמג מ"ז סק"ד דיני הכשר סוכה בלי פקוק סק"א, שבי' מצוה מן המובחר סוכה להיות ד' מחיצות שלמות ע"כ. ובפתחא זוטא שם ציין לדברי הרמ"א הנ"ל, ובאמת כן משמע קצת מלשון הרמ"א שסיים מי שאין לו כדי צרכו למחיצות עדיף אז לעשות שלש מחיצות שלמות מארבע שאינן שלמות ע"כ דמשמע דמ"ש בתחילה היינו שיעשה ד' מחיצות שלמות, ועי"ע לבוש ס"י תרל סעי' ה ועכשיו נהגו לעשות כל המחיצות שלמות כי אין הכל בקיאיין בדין המחיצות והפרצות ועל זה כתב באל"י זוטא סק"ה כתב במטה משה ובש"ל"ה ומאחר דנהגו לעשות ד' מחיצות שלמות מטעם זה נהגו לעשות עיגול בתוך הפתח וכ"י עכ"ל ומשמע ג"כ

שנקט דכונת הרמ"א הוא לעשות ד' מחיצות. אמנם במ"ב סק"ח מבואר שאין זה כונת הרמ"א אלא כונתו שהמחיצות עושה יהיו שלמות, וז"ל לעשות מחיצות שלמות ר"ל שלא ע"י עצות של לבד וצורת הפתח, ובהלכות של ר"י גיאת ראיתי שכתב ג"כ דלמצוה מן המובחר בעינן שיהי שלש דפנות הסוכה שתומות מכל רוחותיה ולא יהא מקום פתוח אלא מקום הפתח בלבד ע"כ, הרי שהבין שאין כוונת הרמ"א לומר דעדיף לעשות ד' מחיצות אלא ר"ל שהמחיצות עושה יהיו שלמות ונרא' שכן מבואר בדרכי משה סק"ג וז"ל וכתב עוד הכלבו ה"ל סוכה ס"י עא בשם הר"ף דנהגו העולם לעשות מחיצות שלמות לפי

אף שע"י פתיחתן אין שלשה דפנות כשירות (אך יש לזוהר בשעה שאוכלים או ישינים בסוכה שיהיה ג' דפנות כהלכתן). ראה מקראי קודש סוכות ח"א ס"י י"א, שו"ת שבה"ל ח"ז ס"י נ"ו וח"ח ס"י קמ"ו (דאף שהמג"א ס"י כ"ג סק"א מחמיר דאמרינן תעשה ולא מן העשוי אף שבתחילה נעשה בהכשר, מ"מ הכא הוי כעין ס"ס לקולא דיש המתירים בעשה הסכך קודם לדפנות) שו"ת שרגא המאיר ח"ז ס"י קל"ז. אמנם יש הסוברים (שו"ת רב פעלים ח"א ס"י ל"ד וח"ג ס"י מ.) שאם סילק הדפנות לפני חג הסוכות יש לאסור, כיון שעדיין לא חל על הסכך קדושת סוכה, אין עשיית הסכך נחשבת לענין שנאמר שנעשה בהכשר, ואח"כ שמחזיר הדפנות הוי ליה "תעשה ולא מן העשוי", ולפ"ז יש לזוהר לא לפתוח את התריסים או דלתות ההזזה מאז הנחת הסכך עד התקדש החג, אא"כ ישאר למעלה סמוך לסכך רוחב טפח בג' צדדים שבוה סגי, כמ"ש ברמ"א. > וכן פסק במקראי קודש שם, אך שאר הפוסקים הנ"ל לא חששו לזה אף בערב החג, עיין בדבריהם, ומאידך בשו"ת להורות נתן ח"ח ס"י ל"ט מאריך טובא בנושא זה ומסיק שנכון ורצוי להחמיר גם בימי חג הסוכות לא לפתוח ולסגור התריסים אא"כ יש מלמעלה רוחב טפח, ושאלו מגוון שהתירו לסגור ולפתוח חשיב לא נעשה פסול בעצם הסכך, משא"כ בנידו"ד בלא דפנות אינו בנדר סכך עשוי לצל, דליכא אהל. ויש לציין עוד בענין זה מש"כ בשו"ת תפארת אדם ח"ב ס"י כ"ט דאם יש לסוכה ב' דפנות והשלשית הוא דלת שחשיב עליו לסגור ולפתוח עליו לדופן, אף שסכך כשהדלת פתוחה שפיר דמי, דלא גרע מהא דהתיר הרמ"א כשיש דופן טפח סמוך לסכך אף דליכא דפנות כשירות, כ"ש בנידו"ד דהוי כאילו עשה דופן טפח כיון שהדלת שם. < המכשיר סוכתו ע"י דופן עקומה ניח הסכך הפסול ואח"כ הכשר. כ"כ שו"ת מי נח ס"י י"ח הו"ד בספרי האחרונים.

[ו] סדר הדפנות. יש שמפקידים לסמן דפנות הסוכה. ראה אליה רבה סימן תרל וז"ל מהר"ש היה מסמן הדפין למחיצות הסוכה א"ב ג' כדי לראות סדר עמידתן שלא לשנות משנה לשנה. וכן הוא בירושלמי [שבת פ"ב ה"ג], והקמות את המשכן כמשפטו [שמות כו, ל], וכי יש משפט לקרש, אלא קרש שזכה להינתן בצפון ינתן לעולם בצפון וכו': אמנם הערוך השולחן שם סק"ט, דחה זאת וכתב ולפי מ"ש בסעיף ז' אינו מוכרח ומ"מ נכון לעשות כן וכן המנהג: והיינו דשם כתב, דהטור יש מדקדקין כשעושיין דופן מקנים להעמיד דרך גדילתן כדאמרינן גבי לולב שאין יוצאין בו אלא דרך גדילתו ואין צריך כיון שדפנות כשרות מכל דבר עכ"ל וכ"כ רבינו הרמ"א בסעיף א' דא"צ להעמיד העצים דרך גדילתן וב; יאור הדברים דאע"ג דאמרינן בסוכה (מ"ה): דכל המצות כולן אין יוצאין בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים וא"כ כשעושיין דפנות הסוכה ועצים צריכים שיעמדו ג"כ דרך גדילתן דאטו סוכה אינו בכלל כל המצות והוה טעם היש מדקדקים אבל הטור דחי לה דוהו במצוה שצריכה להיות דווקא מעצים כדפנות המשכן ולולב אבל סוכה שכשר מכל דבר גם מאבנים ומתכות לא שייך בה דרך גדילתן [והסכך הוי דרך גדילתן כיון ששוכבין ולא דרך גדילתן מקרי כשהעליון למטה והתחתון למעלה ועי' בסעיף כ"ט]:

בגדר פסול סוכה גזולה

במנ"ח מצוה שכ"ה (אות י"א ד"ה עוד) כ' שאם סיכך בסכך גזול ג' טפחים אין לפסול הסוכה משום סוכה גזולה, דסכך פסול אינו פוסל בפחות מד"ט, ורק משום מצהב"ע תהי' הסוכה פסולה, כיון דבלאו הסכך הגזול הי' כאן אויר ג"ט דפוסל בסוכה.

ולכאוי' גם משום גזולה תהי' הסוכה פסולה, דהא חזינן דהפסול בסוכה גזולה לא הוי רק בסכך כי אם גם בדפנות, ואפי' בקרקע הסוכה אם היתה גזולה פסולה כמו שהוכיח שם במנ"ח (אות י' ד"ה ודע) מהא דהמסכך בר"ה, עיי"ש, והא אין לפרש שאם הקרקע גזולה נפסלה הקרקע, דלא מצינו פסולים בקרקע הסוכה, אלא יש לפרש, שאם חלק מן הסוכה גזול אז יש פסול בהסוכה דמיקריא סוכה גזולה, וא"כ גם אם רק ג"ט מן הסכך גזול חשיבא סוכה גזולה, כיון דבלי הסכך הוה אין כאן סוכה.

בדין סכך קודם לדפנות

או"ח סי' תרל"ה (בהג"ה) ואין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות כו'. לכאוי' קשה שהרי כמעט דלא משכחת לה שיהא הדפנות קודמין לסכך, דהסכך ראשון שמתחיל להניח אם הסוכה גדולה ומניחו באמצע הסוכה הרי אין לו דפנות עדיין שהרבה אויר מפסיק בינו ובין הדפנות, ואפי' אם מתחיל להניח סמוך לדופן מ"מ אם הסכך שמניח בהנחה הראשונה אינו גדול ואינו סמוך לג' הדפנות, הרי שוב הוי הסכך קודם לדפנות, אם לא שנימא דסגי בדופן א' קודם לסכך עיין בפמ"ג שנסתפק בזה, ומ"מ קשה דלא הוזכר בפ"י דצריך להתחיל להניח הסכך סמוך לדפנות.

(אסיפת שמועות)

הגאון רבי אשר אריאלי שליט"א מראשי ישיבת מיר

בדעת רבי יאשיה דמחיצה כסכך

סוכה דף ז' ע"ב, מיייתי דעת רבי יאשיה שחמתה מרובה מצילתה היינו אף מחמת דפנות, ופי' בגמ' דרבי יאשיה ס"ל דמחיצה כסכך בעינן. והנה דעת הראב"ה דלרבי יאשיה בעינן שיהיו הדפנות מפסולת גורן ויקב, דמחיצה כסכך בעינן. ומקשים, למש"כ התוס' (בסוכה ב' ע"ב) דסככה לא מתכשרה עד דעביד לה עראי, א"כ לרבי יאשיה נימא כן גם בדפנות, שהרי מחיצה כסכך בעינן.

ונראה פשוט דזה ודאי דלרבי יאשיה ל"ב סכך מהצדדין כמו מלמעלה, דודאי דלמעלה בעינן סכך ומהצדדים בעינן דפנות, אלא דלרבי יאשיה נאמרה הלכה בדפנות דבעינן שיסככו ובלא"ה לית להו הכשר להיותן דופן סוכה, [ומשום דחלות ההיקף דדפנות סוכה הוא לאשוויי רשות סוכה היינו רשות המוצלת ומסוככת, ורק לדפנות שהם מסככים מחמה שכנגדו, יש הכשר להיותן דפנות המשוות רשות מסוככת].

ואשר משו"כ, בבי' דפנות כהלכתן ושלישית טפח סגי גם לרבי יאשיה, ואף דהשלישית חמתה מרובה, [ולא ני' דההלכה גרעתה לשיעור הסיכוך דהשלישית], אך הפירוש הוא דהדפנות דבעינן להכשר סוכה צריך שיהו מסככות וממין סכך, וממילא דבדופן שלישית ל"ב אלא דהדופן טפח תהי' כסכך. ומעתה מש"כ התוס' ששם הסוכה תלוי בסכך ואם הסכך קבוע ל"ה סוכה, זהו גם לרבי יאשיה דגם לדידי' עיקר הסוכה על שם הסכך ולא על שם הדפנות דהם ל"ה אלא הדפנות דהסוכה, ורק דלהיותם כשרים לדופן דרשות סוכה בעי' שיהו מסככים וכמשי"נ, ולפיכך דפנות קבע לא גרעו לשם הסוכה.

והנה בקרבן נתנאל הקי' לדי' הראב"ה, דא"כ לרבי יאשיה איך משכחת לה להלכתא דדופן עקומה, הא פסול הסכך הוא פסול גם בדפנות, עיי"ש, [ועי' בחי' הגרע"א לסוכה י"ז ע"א]. ואמר בזה כ' אאמ"ר זצ"ל, די"ל דפסול דתעשה ולא מן העשוי ליכא בדפנות אפי' לרבי יאשיה. וביאורו כמשי"נ דעיקר הסוכה על שם הסכך שלמעלה, וממילא דהדין עשי' נאמר רק על הסכך ולא על הדפנות, וגם שרשיי פי' (בסוכה ט"ו ע"א) דפסולא דתעשה ולא מן העשוי לבית, דאין שם סוכה עליו, והלא שם הסוכה תלוי בסכך וכנ"ל, ומעתה דינא דדופן עקומה, ששינוי במשנה (בסוכה י"ז ע"א) לענין בית שנפחת, דפרשיי' דפסולו הוא משום תעשה ולא מן העשוי, משכחת לה שפיר אף לרבי יאשיה, דאם נחשיבנו לדופן הויה זו דופן כשרה, וכמשי"נ.

[והעיר כ' אאמ"ר זצ"ל לעי' מדי' האוי"ז (בסי' רפ"ט), דכי ע"פ הירושלמי שאין לעשות הדפנות מדבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ, והא דתנן בסוכה יב א וכולן כשרות לדפנות קאי אחבילין, דמדאורייתא כשרין לסכך, ורבנן הוא דגזור בהו ולדפנות לא גזור, ע"כ. ולפמשי"כ היל"ל בדפנות ליכא לטעמא דגזירת חבילין, דזהו משום דפעמים שאדם בא מן השדה ובוו' ופסול משום תעשה ולא מן

העשוי, וזל"ש בדפנות].

ולכאוי' י"ל עוד, דנפק"מ כשפסול הסכך שמהצד הוא מפני שקבעו במסמרים לדי' התוס' הנ"ל, ולזה שפיר מהני דינא דדופן עקומה, דבדופן ליכא לפסול זה וכמשי"נ.

אך לכאוי' ני' לדון בעיקר הקושיא, די"ל דאותו חלק דופן שנתעקם למעלה לא בעי הכשר דופן, שהרי יסוד דפנות הוא דהוה מחיצה ומקיפים וגודרים את הרשות, וממילא דחלק הדופן שלמעלה ודאי דאינו גודר את הרשות, ורשות הסוכה ל"ה גזורה ואינה צריכה להיות גזורה ומוקפת ע"י חלק דופן זה, שהרי ההיקף דדפנות הוא מהצדדים מארבע רוחותי' ולא מלמעלה, ובע"כ ביאור ההלכתא דדופן עקומה דאין פירושו דהחלק שנתעקם הוא הדופן המכשיר וזהו הדופן שהסוכה הוכשרה על ידו, דודאי ל"ה גוף הדופן, אך הוי ראש הדופן דכיון דדרך הכתלים להתעקם, אמרי' דחלק זה הוי ראש הדופן, וממילא דהדופן שמהצדדים חשובה שמגעת לסכך כיון שראשה מגיע לסכך, אבל הא מיהא דל"ה גוף הדופן המקפת והמכשרת אלא ראש הדופן.

וא"כ י"ל דלא איכפת לן דחלק זה שנתעקם ל"ה מפסולת גורן ויקב, שהרי גם כשלא הוי מפסולת גורן ויקב הוי דופן, אלא דלית ליי' הכשר דופן סוכה, וראש הדופן שנתעקם לא בעי הכשר דופן וכמשי"נ. אך יעוי' בראב"ה בסי' תר"א שבי' בביאור דין דדופן עקומה שהדפנות כשרות מכל דבר, וי"ל.

ועוד ני' דיעוי' בתוס' (סוכה כ"ב ע"א) שכי', דחמה הבאה מן הצדדים אינה פוסלת משום חמתה מרובה, וביאורו דהחפצא דהסכך הוא שמסכך מהחמה שבראש כל אדם, אבל לא שמסכך מהחמה שמהצדדין, וממילא דחמה שמהצדדין לא מפריעה ומבטלת להסכך, דאיי"ז מענינא דהסכך לסכך מהחמה שמהצדדין.

וכמו"כ ני' דלרבי יאשיה דבעינן שהדפנות יסככו, פירושו דבעינן שהדפנות יסככו מהחמה שכנגדו, היינו מהחמה שמהצדדין אבל לא בעינן שיסככו מהחמה שמלמעלה, דחפצא וענינא דדפנות הוא מהצדדין. ועי' לי' התוספתא כאן, ומעתה חלק הדופן שנתעקם והוא מלמעלה לא בעינן שיסכך דסגי בהא שהדופן מסככת מהחמה שמהרוח שכנגדה, ולא בעינן סיכוך מלמעלה, וכמשי"נ.

וא"כ י"ל דלא איכפת לן דחלק דופן זה ל"ה מפסולת גורן ויקב, דני' דהא דבעינן שיהו הדפנות מפסולת גורן ויקב להראב"ה בדי' רבי יאשיה, זהו אך משום הדין דבעינן שהדפנות יסככו, וסיכוך דסוכה הוי ע"י פסולת גורן ויקב. ויסוד לזה מהא דאמר אביי דלרבי יאשיה דירת קבע בעינן, ופי' הר"י מלוניל דבעינן שידמה לבית שאין החמה נכנסת שם גם מחמת דפנות, וכבר הקשה בברכת יעקב הלא לרבי יאשיה בעינן נמי שיהו הדפנות מפסולת גורן ויקב, ובע"כ שזוהי הלכה דמחיצה כסכך בעינן, וא"כ מהי הראי' דדירת קבע בעינן. אכן ני' דיסוד הדין הוא דבעינן שיהו הדפנות מפסולת גורן ויקב, דכך הוא אופן הסיכוך דסוכה, ומעתה כיון דנתבאר דחלק הדופן שלמעלה לא בעינן שיסכך, א"כ ממילא דלא בעינן שיהא מפסולת גורן ויקב.

(ספר זכרון יהודה לקדשו)

דפנות הסוכה

הגמרא סוכה ד: שואלת: 'שאינה גבוה עשרה טפחים מנלן' מנין לנו שגובה הסוכה צריך להיות לכל הפחות עשרה טפחים ורוצה הגמרא ללמוד מהארון והכפורת שבמשכן שיחד היו גבוהים עשרה טפחים וכתוב 'ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת ותניא מעולם לא ירדה שכינה למטה' מפרש רש"י 'וקרא כתיב דעל כפורת ירד, שמע מינה למעלה מעשרה מיפסקא רשותא'.

לכאורה הפשט בגמרא שכיוון שמעל עשרה טפחים מתחילה רשות אחרת ועד עשרה זה נחשב עדיין קרקע, לכן סוכה שאינה גבוה עשרה פסולה. בהמשך דוחה הגמרא לימוד זה בשאלה 'וממאי דחללה עשרה בר מסכבה, אימא בהדי סכבה'. אם הלימוד מארון וכפורת שביחד היו עשרה טפחים אז מניין לנו שצריך בסוכה חלל של עשרה אולי עשרה טפחים שבסוכה כולל את עובי הסכך.

לכן מביאה הגמרא לימוד אחר מבית המקדש שם נאמר: 'זהו הכרובים...סוככים בכנפיהם על הכפורת' מפרש רש"י: 'ותחת כנפיהם עשרה טפחים חלל עד הכפורת וקרי ליה סוכה' משמע שלהיקרא סיכוך צריך חלל עשרה.

מפשטות הגמרא משמע שהדין ש'סוכה שאינה גבוה עשרה פסולה' הוא דין בסכך ולא בדפנות. שהרי במקדש לא היו דפנות מתחת לכנפי הכרובים וכל מה שנלמד הוא שסיכוך על חלל של עשרה טפחים נחשב סיכוך.

לכאורה מהתוס' שם בתחילת הסוגיה על השאלה: 'עשרה טפחים מנלן' שכתבו 'והא דבעינן נמי גבי שבת מחיצה עשרה, מהכא ילפינן' משמע שלמדו שהלימוד בגמרא הוא על גובה דופן הסוכה ואותו לימוד הוא גם על גובה מחיצה לעניין שבת.

משמע מדברי התוס' שהלימוד מ'סוככים בכנפיהם' שסיכוך משמעותו לכל הפחות על חלל של עשרה טפחים הוא לימוד על גובה הדפנות ובמילא גם על גובה מחיצה לעניין שבת. שזה הרי ברור שסוכה צריכה דפנות ועל גביהם סכך והלימוד הוא שסכך צריך להיות לכל הפחות על דפנות בגובה עשרה כאלו שיוצרות חלל של עשרה.

בעצם הדבר מה שתוס' מדמים דין דופן הסוכה לדין מחיצה בשבת צריך עיון. ועיין ב'עמק ברכה' שלמד מדברי הגמ' 'מיגו דהווי דופן לעניין סוכה הוויא דופן לעניין שבת' שאם דופן הסוכה אינו מחיצה לגבי שבת זה חסרון בדופן הסוכה. עיי"ש.

הגמ' בדף ד. 'הייתה פחותה מי' טפחים וחקק בה כדי להשלימה לעשרה. אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה. פחות משלשה טפחים כשרה' מתי דופן החקק מצטרף לדופן הסוכה להשלימו לעשרה, רק אם יש משפת החקק לכותל פחות משלשה טפחים. ומקשים התוס': 'ואם תאמר בפ"ק דשבת, גבי בית שאין תוכו עשרה וחקק בו להשלימו לעשרה. אמאי לא מחלק כי האי גוונא, אם יש משפת חקק ולכותל שלשה טפחים' מדוע לגבי עשרה טפחים של מחיצה בשבת מצטרף החקק ומשלים גם אם שפתו רחוקה מהדופן יותר משלשה.

ומתרצים התוס' 'דלא דמי רשות שבת שהוא למנוע רגל רבים, לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך'. הר"ן מיישב גם הוא שאלה זו מהגמ' בשבת וכותב: 'דהכי, גבי סוכה שמצוותה

רבי משה פיינשטיין - הדברות משה
[תרג"ה - תשמ"ו] ממכתב בכת"י

נוי סוכה אי הוה אף בדפנות הסוכה

יש מי שפרסמו שאין לעשות נוי סוכה מדברים שאין דרך להשתמש בבית דבעינן כעין תדורו. והנה כעין תדורו לייש לעשיית הסוכה אלא להשיבה בכ"מ שנדרש בגמ' כהא דתניא [סוכה כח,א] דכל שבעת הימים עושה סוכתו קבע וביתו עראי וכו', וכהא דר"א דריש מהא דיאכל י"ד סעודות וכו', ואב"י אמר זה לטעם על מה ששומרי גנות ופרדסים פטורין מן הסוכה, ור"ב דפליג שם הוא מטעמא אחרינא כדתי' הר"ן דהו"ל לישן שם כבכל השנה יעו"ש.

אבל לא שייך זה לבנין הסוכה דאף לכתחילה עושה דפנות הסוכה מדברים שאין עושין בית קבוע אף כשהוא רק לימות החמה בלבד, וכן הוא לענין עשיית נוי וקשוחים שלא שייך זה דאף מי שאינו רגיל לקשט כותלי ביתו אף לא לשבת ויו"ט יש לו ליפות ולקשט כותלי סוכתו משום חשיבות המצוה, שמפורש בברייתא בדף י' שתניא עיטרו בקרמין ובסדינין המצורין, וכן איתא בפוסקים ובש"ע סי' תרל"ח והוא פשוט וברור.

בדפנות, דהכי גמירי. בעינן שיהיו דפנותיה סמוכות לה בפחות מג' כדי שיהיו נראות כשלם. אבל לעניין רשות היחיד, ברשות מיוחד שאין הרבים בוקעין בו סגי. הלכך כל שהוא מוקף מחיצות ליכא לאיפלוגי בין סמוכות למופלגות'.

נמצאנו למדים כי יש הבדל מהותי בין משמעות של 'דופן' למשמעות של 'מחיצה'. סוכה דורשת 'דפנות'. דופן של עשרה טפחים מקרקע הסוכה עד הסכך, שיראה שלם עם הסכך. רשות היחיד בשבת דורשת 'מחיצה' שתבדיל בין רשות היחיד לרשות הרבים שתמנע כניסה מרשות הרבים לרשות היחיד.

יתכן ויש כאן יסודות חשובים במצוות שבת ובמצוות סוכה. בשבת נצטוונו ליצור חלוקת רשויות. היהודי הנמצא כל ימות השבוע בחיי החולין צריך בשבת להעמיד מחיצה בין רשות היחיד שלו לבין רשות הרבים בה הוא נמצא בימות החול. המחיצה צריכה למנוע שרגל רבים לא יבקעו לביתו בשבת. זו צריכה להיות מחיצה גבוהה עשרה, זה נלמד מהכרובים ה'סוככים בכנפיהם' על הארון. כזו מחיצה אתה צריך להקים סביב משפחתך וביתך בשבת. כי הבית הוא כמו הארון בו מונחות הלוחות.

מצוות סוכה מיוחדת היא שהקפידה בה תורה שידע אדם טעם המצווה. כדכתיב: 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים'. הידיעה הזו היא חלק מהמצווה.

בגמ' סוכה יא: נחלקו בטיבן של אותן סוכות בהם הושיבנו הקב"ה בצאתנו ממצרים. 'ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם'. זו לא רק מחלוקת במציאות מה היו הסוכות בהם ישבו בני ישראל במדבר. זו מחלוקת עם נפקא מינה להלכה. על מה עלינו לכוון בקיום מצוות ישיבה בסוכה.

בסוכות אנחנו יוצאים מדירת קבע, מהבית המוגן הקבוע, מהמנוחה והנחלה בה זכינו. אנחנו יוצאים לדירת ארעי, עם דפנות ותקרה מגידולי קרקע תלושים. להעלות על ליבנו זיכרון הסוכות בהם ישבו אבותינו במדבר ארבעים שנה בלא ישוב ובלא נחלה. לשם כך עלינו לראות את הדפנות ואת הסכך ה'מגינים' עלינו ולהשיב על ליבנו שכל מה שיש לנו הוא בהשגחתו יתברך ולא מ'כוחי ועוצם ידי'.

בשיעור ז' טפחים האמור בסוכה א. שיעור סוכה ב. שיעור בהדופן

בסוכה ד: ת"ר נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכך על גבן, רבי יעקב אומר כל שיש בהן טפח לכאן וטפח לכאן נידונין משום דיומד, שהיה רבי יעקב אומר דיומדי סוכה טפח, וחכמים אומרים עד שיהו שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח, וכתבו בתוס' [ד"ה דיומדי] דיומדי סוכה טפח, והא דבעינן [עירובין יז.] אמה גבי פסי ביראות, גבי מחיצות שבת החמירו, ויעוין לשון רש"י שם [ד"ה שהיה].

ובחידושי מרן רי"ז הלוי ביאר יסוד דינא דר' יעקב דבעי דיומדי סוכה טפח, דהנה בהל"מ נאמר שיעור שיעור טפח, ודעת חכמים דלא נאמר אלא בדופן שלישית, ודעת ר' יעקב שנאמר בכל הדפנות שיעור זה.

והנה בחידושי ר"ח הלוי פט"ז שבת הטי"ז כתב וז"ל, פסי ביראות הואיל ויש אמה מכאן ואמה מכאן חשוב פתח, וביאור הדבר הוא כמש"כ, דאע"ג דהוי דין במחיצה שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד וכו', דיש בכל צד שיעור מחיצה ויש על הפרצה שם פתח, ע"כ לא איכפת לנו כלל במה שהפרוץ מרובה כיון דשם פתח ביה עכ"ד, ומבואר מדברי הגר"ח דההלכתא של דיומדין הוא שנתחדש כל יש שיעור מחיצה בכל רוח ורוח.

והוא מכוון מאד עם לשון הר"מ פ"יז שבת ה"ג דמדאורייתא סגי בדיומדי פסי ביראת בדיומדין של ד' טפחים, ומה שהצריכו חכמים אמה אינו אלא מדרבנן, והביאור הוא דשיעור מחיצה האמור בשבת ובכלאים ובכל הלכות התורה סגי בד' טפחים, וא"כ שיעור דיומדין אף הוא ד' טפחים, ומעתה הן הן דברי ר' יעקב, דמאחר שנתחדש שיעור דופן דסוכה הוא טפח, הרי ממילא דלענין דיומדין סגי במה שיש טפח לכל רוח.

[אמנם בתוס' (ד"ה:) כתבו דמה שבסוכה סגי בטפח ובשבת בעי ו' טפחים מדרבנן, משמע דאף לענין שבת סגי בדיומד טפח, וכ"כ בפנ"י, וז"א כדברי הגר"ח דטפח האמור בסוכה דין מסוים הוא מהל' דפני סוכה, אלא ד"ל דכוונת התוס' דכמו דבסוכה סגי בטפח, כן בשבת תסגי בד' טפחים שהוא שיעור מחיצה, שו"ר ש"כ באבני נזר סי' רס"ה סקכ"ב, וזהו דלא כפנ"י, והאריך בזה בהגהות דברי נחמיה שבסוף השי"ס].

ומעתה יש לחקור במה שחכמים נחלקו על ר' יעקב, דבפשוטו נראה דסבירא להו דדינא דשתיים כהלכתן נאמר שבי' דפנות צריכין להיות גמורין, וממילא דבדין זה ע"כ נאמר דלא מהני דיומדין מדי' צדדים, ובדופן שלישי שלא נאמרה הלכה זו דבעינן שיהיו גמורין בזה הדר דינא דסגי בטפח, וה"נ דמהני דיומד טפח באותו צד שלישי, דלא נחלקו ר' יעקב וחכמים בעיקר השיעור של דיומד, אלא אם צריך שתיים כהלכתן.

ובחידושי הרא"ה כתב דבר מחודש מאד וז"ל, מדרי' יעקב נשמע לרבנן, דאי איכא בהני קונדיסין ז' טפחים לכאן וז' טפחים לכאן לכל רוח ורוח כשר, ואע"ג דפרוץ מרובה על העומד, דכי קאמרינן שתיים כהלכתן, לא אמרינן אלא לאפוקי דלא סגי בטפח לכאן וטפח לכאן, עכ"ל. הרי מפורש בדבריו דחכמים מודו לעיקר ההלכתא של דיומדין בכל דפנות הסוכה, ואך דס"ל דבבי' מחיצות לא נתחדש שיעורא דטפח, ולכן צריך ז"ט.

באופן דלפ"י נמצא, דר' יעקב וחכמים כולו ס"ל שיש בי' פנים לאשווי סוכה, א. שתיים כהלכתן ושלישית טפח, ב. דיומדין, אלא שנחלקו בשיעור מחיצה דסוכה, דלדעת ר' יעקב שיעור מחיצה הוא טפח, ולכן בדיומדין סגי בטפח לכל רוח, ולדעת חכמים שיעור מחיצה הוא ז' טפחים, ולכן בדיומדין צריך ז"ט לכל רוח, כדברי הגר"ח דבדיומדין בעינן שיעור מחיצה לכל רוח, ורק אחר שיש שתיים כהלכתן נתחדש מחיצת טפח.

הלא מאחר כל זאת מוכרח דשיעור ז' טפחים אינו שיעור בהסוכה [בלבד], אלא יסודו שיעור בעצם שם המחיצה, ולכן בדיומדין דסגי בשיעור מחיצה לכל רוח סגי בז' טפחים, והוא נפלא מאד.

ובאמת כן מתבאר גם בסוגיא בסוכה ז. לדעת רוב הראשונים שם [ובשו"ע סי' תר"ל ס"ג] דסוכה העשויה כמבוי [בי' דפנות לאורך הסוכה זה מול זה], עושה לו דופן שלישי לרוחב הסוכה שיהא בו רוחב ז' טפחים, הרי דאף שהסוכה גדולה מ"מ כל יש דופן של ז' טפחים שם דופן סוכה עליו, הרי דשיעור דופן ז' טפחים אינו מחמת לתא דחלל הסוכה, אלא עיקרו דין שיעור בהחפצא של הדופן, וכמו שהוכחתי מדברי הרא"ה.

עוד יסוד לזה דשיעור ז' טפחים הוא שיעור בהמחיצה והדופן, דהנה איתא בסוכה [דף ו:] שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח וכו', ואמרו שם דאותו טפח עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות מגי' טפחים סמוך לדופן וכל פחות משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי. ופרש"י [ד"ה טפח] דטפח שוחק הוי טפח ומשהו, וכשמעמידו בפחות ממשלושה לדופן הוא לא כמחיצה של ארבעה טפחים שהיא רוב דופן של שבעה טפחים וסגי בכך.

וצ"ע, דבשלמא בסוכה קטנה [ז' טפחים] י"ל דאם יש ד' טפחים דופן יש כאן רובו של דופן עשוי, אך בסוכה גדולה היאך נימא דע"י ד' טפחים יש רוב דופן, והרי אין כאן חפצא של ז' לדופן בד' טפחים שהוא רוב.

אשר נראה מוכרח מזה כמש"נ ד' טפחים הוא שיעור של חלות שם דופן, הרי שד' טפחים הוא שיעור של רוב דופן, ואף כסוכה גדולה כך הוא, שכן אין אנו דנים בד' טפחים שבדופן השלישי שיש בו רוב כלפי סוכה זו, אלא הנידון כלפי עצם קביעת שיעורא דדפנות בעצם, ואף בסוכה גדולה חלות שם דופן הוא בז' טפחים, ונמצא דכל שעשה ד' טפחים יש כאן רוב דופן בעיקר חלות דין שיעור מחיצות האמור בסוכה, והוא מוכרח.

ונפ"מ בזה טובא במה שנחלקו האחרונים בדין סוכה שאין בה ז' על ז' ברבוע, ויש בה בכדי לרבע ז' על ז' טפחים, דדעת הבי"ח באו"ח סי' תרל"ד שדעת התוס' בסוכה ג. [ד"ה לא] שהסוכה כשרה, אכן במ"א שם סק"א ובט"ז סק"א וסק"ב נחלקו עליו דהסוכה פסולה, ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' ר"פ [ד"ה ובאמת] כתב שבדברי הר"מ בהלכות סוכה מוכרח דלענין סוכה אין מועיל מה שיש בה בכדי לרבע, אלא צריך מרובע ממש.

ההשתוקקות לשבת בסוכה

במסירת הנפש

חג הסוכות הלך והתקרב, ובכל העיר ברדיצ'וב אין אפילו סט אחד מושלם של ארבעת המינים לקיים בו את המצווה. יבול ההדסים היה בעייתי השנה, ובשל כך אין הדסים עבור הצדיק, רבי לוי יצחק, ואין אף סט אחד מושלם אף לאחד מיהודי העיר.

עצוב רבי לוי יצחק וככל שמתקרבים ימי החג, מעמיק צערו. שליחים נפרצו בכל הסביבה. ביקרו בכל השווקים, חיזרו על כל בתי היהודים באיזור, ארבו בדרכים, אולי ייתקלו ביהודי הנרשא עימו סט ארבעת המינים מהודרים לחג הסוכות.

המאמצים נשאו פרי. נמצא יהודי שהיה בדרכו לביתו, ובידו, ממש לא ייאמן: סט מושלם מהודר. ולא זו בלבד, ברשותו של היהודי מלבד ההדסים גם אתרוג, לולב וערבות. מי היה מעלה על דעתו מציאה מושלמת ונפלאה כזו?

בשמחה גדולה ביקשו השליחים מהיהודי למכור להם את הסט. הציעו לו מחיר גבוה ומפתה. אולם היהודי מסרב. על הסט המושלם הזה עבד זמן רב, והוא אינו למכירה. שלו הוא. גם הוא יהודי המחוייב בנטילת ארבעת-המינים.

לא הועילו הפצרות ותחנונים. השליחים ניסו לבקשו שיאיל לפחות להתעכב בברדיצ'וב ולשהות עימם בימי חג הסוכות, כדי שיוכלו גם בני העיר לברך ולצאת ידי-חובת המצווה בזכות הסט היחיד שבידו.

היהודי לא נאות. מתגעגע הוא אל אשתו ואל ילדיו. זה זמן רב שנעדר מביתו ובדעתו לחגוג בחיק משפחתו. אך בני ברדיצ'וב לא ויתרו. במאמץ שיכנוע אחרון התחננו בפניו: לכל הפחות ייכנס נא אל הצדיק רבי לוי-יצחק. לזאת נענה היהודי.

זכות גדולה נפלה בחלקך, ניסה הרבי לשכנעו. "כל הקהילה הגדולה תוכל בזכותך לקיים את המצווה החשובה". אך היהודי בשלו: ברצונו לשוב לביתו ולעשות את החג במחיצת בני-משפחתו.

כשראה הצדיק שדבר לא ייזוז מדעתו אמר לו: "אם תשאר כאן לחג הסוכות, אני מבטיח לך שתהיה איתי במחיצתי בגן-עדן". להבטחה שכזו

נסיעה לכותל

יש לתמוה איך אנו עולים לרגל או מקבילים פני הרב, והרי מפסיד מצות עשה של סוכה כל רגע שלא נמצא שם, וצ"ע בזה.

והנראה בזה, דגדר "תדורו" היינו לנהוג כפי שנמצא בדירתו, וכיון שכאשר בדירתו עושה כן לעלות לרגל, אמטו להכי אין חסרון במה שהולך מסוכתו למקום אחר.

חורף

יש לעיין, הרי על מצות עשה אדם צריך להוציא חומש כדאיתא בשו"ע (סי' תרנו), ומדוע מי שידוע שכל שנה יוצא מן הסוכה בגלל קור או חום, לא נחייבו לבנות "קירות עבים" ו"מזוג" וכדומה, וכן מי שגר בארצות הקרח ויושב בסוכה מעט מזער, מדוע אין מחייבים אותם לבנות סוכה מסוככת היטב באופן שעדיין גשמים יכולים לרדת שנוח להישאר בה, ויוכל לשבת בה בנחת ולא בצער כדי שיקיים מצות סוכה.

והנראה בזה דבסוכה התורה אמרה שתיים כהלכתן ושלישית טפת, וכן אפשר לבנות סוכה עם כמות סכך קטנה ובלבד שהסוכה תהיה צלטה מרובה, אם כן התורה קבעה איך הסוכה נבנית, ומשום הכי לא חייב יותר ממה שהגדירה התורה גדר סוכה. ומשום כך אין צורך להוסיף חומש על זה, כי כל עניין חומש זה כדי להגיע למצווה, ובנידון דידן התורה קבעה מה גודלה של המצווה. וכמובן שאם יוסיף הבונה להדר ירוויח בזה, אבל מכל מקום אינו חיוב.

אכילה בחוץ לסוכה

כבר חקרו, אם יסוד מצות סוכה היא לאכול בסוכה או שמא יש איסור לאכול בחוץ לסוכה, עיי' בפמ"ג (סי' תרמ א"א סק"י), מנ"ח (מצו' שכה), אב"נ (או"ח סי' תפא) או"ש (הל' מאכא"ס טו, י) ושערי יושר (ש"ג פי"ט).

והנה תנן (סוכה כה, א) דעוסק במצוה פטור ממצות סוכה. והקשה הפנ"י, מדוע לא נאמרה משנה זו בפסחים למשל לומר דעוסק במצוה פטור מפסח וממצוה, והשיב, דבסוכה יש "איסור" במה שאוכל בחוץ, והיה מקום לומר דלא שייך עוסק במצוה לעבור איסור.

ומוכח דס"ל דאכילה בחוץ אסורה. דאת"ל דהמצוה לאכול בפנים, א"כ האוכל בחוץ לא עושה איסור רק מבטל עשה כמו קר"פ, ומוכח שאסור לאכול בחוץ לסוכה. וע' בחידושי רעק"א.

טיולים

האגרו"מ (או"ח ח"ג סי' צג) והיחוד"ד (ח"ג סי' מז) אסרו טיולים בחוה"מ, שהרי אמרו בגמ' (סוכה כו, א), דהולכי דרכים פטורים, ופרש"י (ד"ה הולכי) בדרך בסחורה, ומשמע דהליכה סתם אין לה היתר. אכן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ב"הערות" (סוכה שם) כתב להתיר, כיון דטיוול בזמננו חשוב הוא לאנשים רבים.

והנה יש לומר בזה צד שלישי, כי כנודע דנו האחרונים דהמבזבז לא יבזבז יותר מחומש (כתובות נ, א), איך יעשה אדם לענין מצות עשה שעשייתה אצלו קשה עליו כהפסד ממון של חומש (אף שאין הפסד בפועל), והגרשו"א זצוק"ל ס"ל דנחשב הפסד ופטור, ויש שהטיוול נחשב אצלם מאוד כהליכה לסחורה, והעדרו הפסד גדול אצלם, ואפשר דאלו לכו"ע נחשבים כהולכי דרכים, ואין צריך חומש לפוטרים, אלא ענין חומש משל הוא זה לומר לך דחשיבות נמדדת לפי כסף.

אי-אפשר לטוב. הבטחה מפורשת להיות בגן- עדן יחד עם הצדיק רבי לוי-יצחק! היהודי נענה ל'עיסקא' ונשאר בעיר. מפה-לאון עברה הבשורה, וכהרף עין שבה השמחה לשכון בלבבות היהודים המתכוננים לחג הממשמש ובא.

אחרי תפילת ערבית, בלילו הראשון של החג, סר היהודי האורח לעבר הסוכה הצמודה לאכסניה בה השתכן. הוא היה במצב-רוח מרומם מאוד. הכבוד הגדול שזכה לו מבני- העיר והמחשבה על גן-העדן המובטח לו סיפקו לו די והותר סיבות להיות שמח. בלב גדוש שמחה עמד להיכנס לסוכה ולקיים את מצוות הישיבה בסוכה. הפתעה מאוד לא נעימה ציפתה לו. בנימוס אך בתקיפות הסביר לו מארחו, כי הכול הוא יכול לתת לו, רק לא לשבת בסוכה. היהודי נדהם. "מה זאת אומרת?! תמה, "אני רוצה לקיים את מצוות סוכה". אך המארח בשלו: אין הוא יכול לאפשר לו את הכניסה לסוכה.

"מארח מוזר", חשב האורח בליבו ופנה לבית השכן. חשב לבקש מהשכנים להתארח בסוכתם. למרבה פליאתו, גם משפחה זו סרבה לפתוח בפניו את דלת סוכתה. תוצאות דומות השיג לתדהמתו הגוברת גם אצל יתר השכנים. אט-אט החל היהודי להבין שאין אלו סתם מקרים. הרבי, כך מסתבר, ציווה על בני הקהילה שלא יכניסוהו בשום פנים ואופן לסוכה. אך מדוע הוציא הוראה מוזרה כל-כך?!

מיואש ומבולבל כיוון פעמיו לעבר בית הצדיק. "האם כך משלמים לי עבור הטובה שעשיתם?!". קבל. "נעתרתי לבקשתכם ונשארת כאן, במקום זה, במשך כל ימי החג במקום לשהות במחיצת בני משפחתי, על מנת לזכותכם במצווה, ואתם מונעים ממני מצווה חשובה לא פחות, מצוות ישיבה בסוכה?!"

"זהו הדין", מרגיעו הרבי. "אם אין ארבעת המינים - אין מברכים עליו. אם אין סוכה, פטורים גם מן החיוב לשבת בה".

"אין סוכה?!", דברי הרבי הקפיצו את האיש. "הרי בעיר אלפי סוכות!"

"מה אפשר לעשות?!", נענה הרבי באדישות מעושה.

"רבי", זעק האיש בעיניים דומעות, "אנא רחם עלי ותן לי לשבת בסוכה. אני מוכן לתת את כל הוני כדי לא להפסיד את המצווה".

"אם תוותר על ההבטחה שנתתי לך, בדבר חלקך בגן-עדן, אתן לך מיד לשבת בסוכה", אמר הצדיק בקול שלוו ומתון.

היהודי האורח קפא על עמדו כשהוא נבוך. מלחמה פנימית קשה התלקחה בליבו. האם יוותר על ההבטחה הנפלאה רק כדי לקיים מצוות סוכה? ואולי כדאי לשלם את המחיר הגבוה, לוותר על הסוכה, כדי לזכות בגן עדן?

והוא החליט. "רבי" - אמר בקול בוטח ונחוש. "אני מוותר על הבטחתך. מה בצע לי בגן-עדן אם אינני יכול להיות כיהודי ולקיים את מצוות סוכה ככל עמנו בני- ישראל. אנא הנח לי לקיים את מצוות סוכה!"

חיוך לבבי זרח על פניו של הרבי. "הגן מוזמן לסעוד עמנו בסוכה. ועכשיו אני שב ומבטיחך: מקומך בגן-עדן שמור לך, עמי במחיצתי. לא רציתי שתזכה בגן-עדן רק בזכות חושך המסחרי. רציתי שתהיה ראוי לכך. ועכשיו, כשהוכחת מסירות-נפש על קיום מצווה, היגן ראוי באמת להיות עמי במחיצתי בגן-עדן!"